

เศรษฐกิจพอเพียง ภูมิคุ้มกัน...“โลกแตก”

ถ้ามองอย่างเป็นระบบ อย่างใช้ความรู้ อาจกล่าวได้ว่า “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไม่เพียงแต่เป็นหนทางกู้ตำบล กู้ประเทศ ให้รอดพ้นจากวิกฤติเท่านั้น แต่ยังเป็นหนทาง “กู้โลก” กลมๆ ใบนี้อย่างแท้จริง

If we systematically scrutinize “a sufficiency economy philosophy” initiated by His Majesty the King with deep insights and understanding, we can find that it provides not only a solution for the country to withstand the crisis but also a method to rescue this whole wide world to survive.

แม้หัวข้อปาฐกถาจะกำหนดไว้เพียง “แนวทางการทำงาน ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ต้องเข้าใจ” แต่เพราะได้ สอนงานใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นเวลายาวนาน ทั้งในฐานะเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา และบทบาทอื่นอีกมากมาย ทำให้เนื้อหาที่ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา ในฐานะประธานคณะกรรมการ โครงการรักษ์ป่า สร้างคน 84 ตำบล วิถีพอเพียง ตั้งใจถ่ายทอด ด้วยลีลาต่างๆ เป็นกันเองแก่ผู้บริหาร ปตท. และเจ้าหน้าที่ ทั้งหมดของโครงการฯ เกือบ 200 คน ณ สำนักงานใหญ่ ปตท. เมื่อปลายเดือนมีนาคม

คุณรู้หรือไม่ว่า โลกกำลังป่วยหนัก

ปัญหาของโลกทุกวันนี้ไม่ว่าเป็นปัญหาอะไร เกิดที่ไหน ในโลก มีสาเหตุอย่างเดียว คือ การบริโภคที่เกินพอดีของมนุษย์ เพราะทุกวันนี้ไม่ว่ามนุษย์จะอยู่ที่ไหนล้วนอยู่ภายใต้ระบบเดียวกัน ที่เหมือนกัน คือ ระบบบริโภคนิยม คนทุกคนจะถูกกระตุ้น ให้บริโภค สื่อต่างๆ ที่ผ่านหู ผ่านตา ล้วนชักจูง และหลอกล่อ ให้บริโภคเกินพอดี กินเกินพอดี (กินของมันจนเกิดโรค) ใช้เกินพอดี (มีเสื้อผ้า เครื่องแต่งตัว มากเกินจนล้นตู้) สะดวกสบาย เกินพอดี ทำให้การใช้พลังงานของโลกพุ่งกระฉูด (ใช้รถยนต์ห้อง แพงๆ กินน้ำมันเยอะๆ มีเครื่องอำนวยความสะดวกที่เกินจำเป็น)

ทำไม คนที่เข้าใจ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ของในหลวง จึงยอมรับว่า เป็นหนทางเดียวที่จะทำให้มนุษย์อยู่รอด เขาวิเคราะห์ จากเหตุผลอะไร

ความสับสน เรื่องแนวคิด “เศรษฐกิจพอเพียง”

เริ่มต้นกล่าวถึงคำว่าเศรษฐกิจพอเพียง หลายคนรู้สึกว่ายาก ต่อการทำความเข้าใจ เป็นเช่นนั้นเพราะที่ผ่านมามีหลายหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน พยายามดึงเอาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปสู่ กิจกรรมที่ตนเองทำอยู่ ทำให้ภาพออกมาสับสน ไม่ครอบคลุม ความหมายทั้งหมด วนเวียนอยู่ในเรื่องปลูกผัก ทำปุ๋ย ซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นธรรมชาติที่ไม่ว่าจะใคร อยู่ที่ไหน อธิอะไร ถ้าเข้าใจ และนำไปปรับใช้ทั้งในชีวิตส่วนตัว และการทำงาน ก็จะเกิดประโยชน์กับตนเอง เป็นหลักปรัชญาที่นำไป ใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตได้ทุกระดับ ทั้งการบริหารประเทศ ในองค์กรขนาดใหญ่ ในครัวเรือน หรือแม้แต่ใช้กับชีวิตส่วนตัว ซึ่งถ้าเข้าใจถึงแก่น จะไปถึงจุดหมาย คือ ความสุขที่ยั่งยืน แต่ คนไม่ค่อยเชื่อ เพราะไม่เข้าใจ ไม่รู้จักฐานของปัญหา ซึ่งเป็นเรื่อง ที่จำเป็น เป็นเรื่องใกล้ชิดกับชีวิตของพวกเขาทุกคน นั่นคือ ความ เป็นมาและเป็นไปของโลกใบนี้ ทั้งๆ ที่เราต้องอาศัยและมีชีวิตอยู่

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล
เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา
ประธานคณะกรรมการที่ปรึกษา
โครงการรักษ์ป่า สร้างคน
84 ตำบล วิถีพอเพียง

Dr. Sumet Tantivejakul
Secretary General of
Chaipattana Foundation
Chairman of Advisory
Board of “84 Tambons on
a Sufficient Path Project”

Although the topic was “An insight into how to work according to Sufficiency Economy Philosophy that need to be well understood”, with an extensive experience of closely performing wide-ranging activities as commanded by His Majesty as a Secretary General of Chaipattana Foundation and various roles, Dr. Sumet Tantivejakul’s story was softened by his intention to convey to the audience in a casual way. As the Chaipattana Foundation’s Secretary General and Chairman of “84 Tambons on a Sufficient Path Project”, he was invited to give a talk to both PTT’s executives and the project officers or approximately 200 personnel at the end of March at the Head Office of PTT.

Do you know that the world is seriously sick?

No matter what kind of crises or where they occur, they are all rooted from overconsumption by humans. Nowadays, people everywhere are living under one system which is the same i.e. capitalism. Everyone is driven to consume. Various media, either visual or audio, has induced and persuaded them to over consume, for instance, people overeat (eat fatty food until they become ill) and overuse products (possessing so many dresses, and accessories that they cannot fit in the closet). Furthermore, they enjoy convenience and consume too much fuel. Apparently, the consumption has gone through the roof (they drive expensive cars requiring a massive amount of patrol and own too many facilities which are more than necessary).

Why do people who have a good grasp of “Sufficiency Economy Philosophy” initiated by His Majesty accept that it is the only solution for the survival of mankind? On what ground do they consider?

Confusion on “a sufficiency economy paradigm”

When first addressing “Sufficiency economy”, many find it incomprehensible. Because a number of organizations have been trying to apply it with their activities and fields, it is confusing as their activities do

บนโลก เราไม่เคยสนใจจะรู้จัก ไม่สนใจว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นในโลกกลมๆ โลกนี้

ปัญหาต่างๆ มีลำดับความเป็นมานับแต่วิวัฒนาการของโลก ถ้าเราศึกษา (ซึ่งเดี๋ยวนี้มีนักวิทยาศาสตร์ช่วยศึกษา) จะพบว่า โลกใบนี้เกิดมา 4,600 ล้านปีแล้ว ในช่วงก่อนแรกคือ 4,000 กว่า ล้านปี แทบไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง แต่หลังจากนั้นจนถึงปัจจุบัน มีการปรับตัวครั้งใหญ่ที่เรียกว่าโลกแตกมาแล้วถึง 5 ครั้ง แต่ละครั้ง สิ่งมีชีวิต (สัตว์และพืช) เหลืออยู่ไม่ถึง 10% ครั้งสุดท้ายแตกเมื่อ 65 ล้านปีที่ผ่านมา ตัวเร่งให้เกิดการปรับตัวของธรรมชาติ คือคนเรานี่เอง นอกจากการเพิ่มจำนวนประชากรอย่างรวดเร็วแล้ว (วันนี้ 6,700 ล้านคน) มนุษย์ยังบริโภคทรัพยากรทั้งหมดที่มีอยู่บนโลกใบนี้อย่างเกินพอดี ในขณะที่โลกยังเท่าเดิม ไม่ได้ใหญ่ขึ้นตามจำนวนคน ทุกวินาทีที่มนุษย์บริโภค (กิน ใช้ หายใจ ฯลฯ) เท่าไร ก็กายขยะให้โลกเท่านั้นโดยไม่รู้ตัว และไม่ได้คำนึงถึง ซึ่งเป็นเรื่องที่น่ากลัวมาก ยังไม่มีใครรู้แน่นอนว่า โลกจะแตกเป็นครั้งที่ 6 อีกเมื่อไร ทุกวันนี้เราเห็นสัญญาณเตือนภัยทางธรรมชาติ ทั้งน้ำท่วม แผ่นดินไหว ไฟป่า และพายุฝน ครบหมดแล้วทั้งดิน น้ำ ลม ไฟ และแต่ละครั้งคนตายนับแสน

ลัทธิเอาอย่างของเมืองไทยและคนไทย

หันมาดูในเมืองไทยของเราบ้าง นับแต่เรามีแผนพัฒนาแห่งชาติฉบับที่ 1 เมื่อปี 2504 ฝรั่งเศสช่วยเราทำแผนก็ใส่ความคิดให้เราว่า ต้องทำให้เศรษฐกิจมันโตขึ้นเรื่อยๆ โดยรายได้ส่วนใหญ่มาจากภาคอุตสาหกรรมที่เราเร่งส่งเสริม

พอถึงช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 5 เราก็อยากเป็นนิคส์ อยากเป็นเสือตัวที่ห้า ตอนนั้นรายได้ของเราโตด้วยตัวเลขสองตัวติดต่อกันถึงสามปีคือ 13.2, 12.2 และ 11.6 ในขณะที่ภาคเกษตรซึ่งเป็นวิถีชีวิตหลักของคนไทยลดลงจากประมาณ 40% เหลือไม่ถึง

not capture the overall picture. Generally, they mainly touch on vegetable planting and fertilizer. This is merely a small part.

“Sufficiency Economy” is dhamma as no matter who or what career, the real understanding that enables everyone to apply it into practice in personal life and career, will benefit us all. It can be practiced in every level; namely, large organizations, family and even with our personal life, if we can truly realize the essence of the principle which is a sustainable happiness. This sounds unbelievable to some due to their incomprehension and unawareness of the root of the problem which is in fact essential. The foundation of this problem, which is actually related to our life, is an origin and the meaning of this world. Despite of the fact that we have to reside and live in this world, we never care for learning and pay sufficient attention to investigate any phenomenon on this very world.

Every problem posing to life has been existed and progressed since the evolution of the planet which can be discovered if we study (only scientists do care to study nowadays). We can find that the world was formed 4,600 million years ago. In its early years or 4,000 million years, hardly anything changed. Then a marked revolution or mass extinction did exist five times. Each time, living organism (both plant and animal) disappeared and remained less than 10 percent. The last extinction took place 65 million years ago. A catalyst for natural adaptation was ourselves, in addition to the rising number of human population (6,700 million presently), the humans keep consuming our world resources at a hasting pace. While, the world does not expand like humans, every single second in which people consume (eat, use and breathe, etc.), they unconsciously dispose waste to the world, which is drastically shocking. No one is certain of when the sixth vast destruction will happen. Today, we can witness numerous natural disasters as warnings for example, flood, earthquake, wildfire, and rainstorm. These involve earth, water, wind and fire. Each time it strikes, a mass extinction is unavoidable.

Imitation Behaviour of Thailand and Thais

In retrospect, we could learn that since the first implementation of Thailand's National Economic and Social Development Plan in 1961, we were influenced by the idea from the foreigners that our economy had to be expanded. The most revenue generating sector was industry which was rigorously promoted at a great degree.

During the 8th National Economic and Social Development Plan, we wanted to be the fifth NICs or the fifth tiger. Thailand recorded a two-digit GDP Growth Rate for three consecutive years. Concurrently, the agricultural sector, our way of life, shrank by 40 percent and recorded the growth of merely 10 percent of the GDP. When we admired the economic growth rate, we run into political glitches periodically. We also encountered oil crisis and

10% ของรายได้ของประเทศ ระหว่างที่เราชื่นชมตัวเลขทางเศรษฐกิจ เราก็มีปัญหาเรื่องการเมือง มีการปฏิวัติเป็นระยะ มีปัญหาเรื่องวิกฤติน้ำมัน เราสูญเสียป่าไม้ไปจำนวนมาก การกระจายรายได้ไม่ดี เกิดเงินเฟ้อ ที่สำคัญ คนยิ่งเป็นหนี้มากขึ้น

ระหว่างนั้นเอง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ออกมาเรียกร้องให้พยายามทำให้ประเทศของเราพอมีพอกิน ซึ่งไม่มีใครสนใจเลย

หลังจากที่เศรษฐกิจโตติดต่อกันสามปี ฟองสบู่ก็แตก บทเรียนอันหนึ่งที่พบก็คือ เราอยากทำอย่างคนอื่นเขา อยากเป็นนิคส์ (NIC : New Industrialize Country) อยากเป็นเสือตัวที่ห้า

“นี่คือนิสัยอยากเอาอย่างคนอื่นเขา...ณ วันนั้น ไม่เคยถามตัวเองเลยว่า โดยสภาพทุนทั้งหมดที่เรามีอยู่ สภาพสิ่งแวดล้อม สภาพวิถีชีวิตของคนเรา เราควรจะเป็นตัวอะไรดี ลองคิดว่าถ้าวันนั้นเราดำรงความเป็นความอยู่ของเราไว้ วันนั้นเราอาจรวยไม่รู้เรื่อง”

หนทางสู่ความพอเพียง เพียงก้มดูตัวเองอย่างมีสติ

เศรษฐกิจพอเพียงต้องเริ่มต้นด้วยการเหลียวมองดูรอบๆ ตัว อย่างมีสติ เห็นสิ่งต่างๆ แล้วเอาปัญญาใส่เข้าไป แล้วเข้าสู่ธรรมะสามประการของความพอเพียงนั่นคือ ประมาทตน มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน

จะประมาทตนได้ ต้องมีการประเมินตนเองก่อนจึงจะรู้ว่า จะประมาทตนเองได้แค่ไหน

“เห็นเอกสารของโครงการฯ ที่มีการทำบัญชีครัวเรือน ลงข้อมูลเรื่องรายรับรายจ่าย นั้นแหละการประเมินตนได้ทะลุปรุโปร่งตลอดเวลา ถ้าไม่มีการประเมินก่อนจะรู้ได้อย่างไรว่าจะประมาทได้อย่างไร อะไรทำได้ อะไรทำไม่ได้ แค่ไหนอย่างไร”

เมื่อรู้ตัวแล้ว ได้ตัวเลขข้อมูลในเอกสารแล้ว นั้นแหละคือเหตุคือผลที่จะให้เราเดินไปข้างหน้าอย่างไร ทุนนิยมใช้กิเลสค้นหาเป็นตัวแทนนำทาง แต่เศรษฐกิจพอเพียงใช้เหตุใช้ผลและปัญญาเป็นตัวกำกับ เมื่อลงมือทำไปแล้วก็อย่าประมาทต้องสร้างภูมิคุ้มกัน ก็คือการจัดการความเสี่ยง แต่ทั้งหมดนี้ต้องทำอย่างมีความรู้ รอบคอบ และที่สำคัญต้องมีจิตใจที่มีคุณธรรม

“เศรษฐกิจพอเพียง คือ เราชนะกิเลสใหม่...ไม่ใช่สอนให้ตัดกิเลส แต่ควบคุมกิเลสอย่าให้มันชนะเรา อย่าให้มันควบคุมเรา...”

เห็นด้วยอย่างยิ่งที่โครงการรักษ์ป่า สร้างคน 84 ตำบล วิถีพอเพียง ที่มุ่งลดรายจ่ายมากกว่าหารายได้

“...นักพัฒนาในอดีตส่วนใหญ่ ไปบอกให้เพิ่มรายได้ชื้ออย่าอยู่เฉยๆ ทำอะไรต่ออะไร ผมก็เริ่มโง่มาอย่างนั้นเหมือนกัน แต่มาถึงตอนนี้ ผมเห็นแล้วว่า ชั้นแรกต้องลดรายจ่ายก่อน มีสารพัดเลยที่เราจะลดได้... มีหลายสิ่งหลายอย่างที่เราสามารถทำได้ทันที...ถ้าเรามีความคิดที่จะดำเนินชีวิตแบบพอเพียง” ●

loss of forest, poor income distribution, inflation as well as more personal debt, in particular.

During economic hardship, His Majesty the King, had delivered his speech aiming to make our country sufficient, but it seemed that his royal voice had not been heard.

After the crisis, the economy had continued to flourish but then the bubbles broke.

One of the learned lessons was that we have always tried to imitate others, and longed to become NICs or the fifth tiger.

“This behaviour is an attempt to emulate others ...as at that time, we never questioned ourselves that based on our capital, environment, life style, what should we become. If we had maintained our origin or our being of “a buffalo”, we could become incredibly rich.”

A path to sustainability : just look at ourselves with conscience

Sufficiency economy starts from looking around with consciousness. Then we can see things through our intellectual lens and contemplate them based on three kinds of dhammas of sufficiency : self moderation; reasonableness; and self-immunities as a rule of thumb.

Self moderation can only be achieved by a self evaluation as it allows us to discover what degree we should practice.

“I have read the document of the project which shows household accounting with details on income and expense. This is an example of rigorous evaluation at all times. Without evaluation, we will be unable to assess how and what we can do.”

Once we are aware and knowledgeable of the figure in the document, that is when we can go forward, with a means. The capitalism deploys greed as a guide but the sufficiency economy has reason and wisdom as guiding light. Once you practice it, don't get sidetracked, we need to build self immunity i.e. to handle all risks. These must be carried out with resources and prudence and most of all with righteous mind.

“Sufficiency economy is how we overcome lust not just remove lust. We have to control it not to let it take charge.”

I totally agree with the way that “the 84 Tambons on a Sufficiency Path Project” has placed a focus on expenditure cut rather than income increase.

“The past development personnel simply told us to increase income, don't sit back and do many things. I have been that naïve all the way, but now, I have come to conclude that the first task is to cut the expense. There are several items that can be reduced and also a number of activities to be undertaken immediately once we have decided to follow a sufficiency economy path.” ●